Dr STANISŁAW TOMKOWICZ.

NAPISY DOMÓW KRAKOWSKICH.

Kompl.

Odb. z „Teki grona konserwatorów"

W KRAKOWIE.
NAKŁADEM GRONA KONSERWATORÓW.
W DRUKARNI C. K. UNIWERSYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
pod zarządem Józefa Filipowskiego.
1899.

7

NAPISY DOMÓW KRAKOWSKICH.

Dopełnienia i poprawki.

W pracy o »Napisach domów krakowskich« uwzględnione zostały także napisy na domach klasztornych, na murach, na t. z. figurach, kamieniach granicznych itd. — czego w przedmowie nie wyrażono dokładnie.

— Do str. 3. Rynek główny, w bruku, na przekątni pomiędzy wieżą ratuszową a ulicą Szewską, naprzeciw domu l. 30, wprawiona przed kilkunastu laty płyta pozioma z piaskowca z napisem wyrytym

Na tem miejscu
Tadeusz
Kościuszko
przysięgał
narodowi
w dniu 24 marca
1794 r.

— Do str. 6. Rynek l. 17. W fasadzie na prawo od bramy głównej, nad sklepem tablica marmurowa czarna, dość znacznych rozmiarów, mieści długi napis na pamiątkę pożaru 1850 r. Obecnie zakryta jest niemal cała szyldem i gzemsem wystawy sklepowej.

— Do str. 13. Ul. św. Anny l. 8 i 10. Biblioteka Jagiellońska. Sala I piętra narożna, zwana Jagiellońską, z oknami trzema wychodzącemi na ul. św. Anny, a jednem na ul. Jagiellońską. W tem ostatniem na środkowym z trzech kamiennnych talerzy ławy okiennej, wystających na zewnątrz budynku, na płaszczyźnie poziomej wierzchniej widzialnej z we-

wnątrz sali, gdy się stanie na parapecie okiennym, reszta starego zepsutego napisu rytego, świadczącego, że użytym tu może został kamień, pochodzący z jakiegoś epitafium:

. . . . . IOANES
. . . . STANISLAVS
. . . . . ZENSKI
. . . . A. D. 1684[1])

W temże oknie na węgarze bocznym prawym, na ścianie pionowej bocznej zewnątrz okna, widzialny ze sali niezbyt zgrabnie ryty napis:

GREGORIvs.

— Do str. 32 (po ulicy Gołębiej). Ulica Jagiellońska l. 22. Zakład chemiczny uniwersytecki, wejście od plantacyj. Na parterze w korpusie środkowym izba frontowa długa, o sklepieniu beczkowem z lunetami, zapewne dawny refektarz klasztoru Norbertanek. Na podniebiu w miejscu najwyższem wzdłuż osi podłużnej sklepienia, pas ozdobiony gipsową sztukateryą barokową, w rodzaju płaskich listew o liniach geometrycznych Gdy się obrócimy tyłem do okien, widzimy następujące ozdoby z napisami z dużych, również jakby z płaskich listew wyrobionych, wypukłych liter, licząc od lewego ku prawemu:

1) Nad drugą lunetą medalion okrągły, w środku insygnia arcybiskupie w otoku napis: S. AVGVSTINVS i między pierwszem a ostatniem S dwie łyżki skrzyżowane.

2) Nad drugą lunetą mały medalion okrągły i w nim **IHS.**

3) Pomiędzy drugą i trzecią lunetą medalion ośmioboczny i w nim

D K
X (h. Brochwic) Z

Litery znaczą oczywiście: Dorota Kątska Xieni Zwierzyniecka.

4) Nad lunetą czwartą mały medalion okrągły, a w nim monogram ze skombinowanych w jeden znak liter MARIA.

5) Między lunetą czwartą a piątą medalion w rodzaju czworoliścia, w nim herb: odwrócona Leliwa z gwiazdą o ośmiu promieniach, zgrupowanych po parze promieni równoległych do siebie; poniżej litery

N. S.

P. Z.

6) Nad lunetą piątą medalion podobny do pierwszego, tylko w otoku napis: ✝ S. NORBERTVS.

---

[1]) Na napis ten uwagę moją zwrócił Dr. Tadeusz Estreicher.

7) Między lunetą piątą a szóstą w kartuszu niesymetrycznym napis

ANNO
DOMINI [1])
1641 [2])

— Do str. 35. Ul. Kanonicza l. 21. W czasie restauracyi kamienicy w kwietniu 1899 r. w posadzce wozowni odgrzebano kilka kamieni z napisami rytymi, użytych jako materyał.

1) Płyta czarna marmurowa, prostokąt wys. 0·32, szer. 0·415 m. z napisem:

Jan Paweł Woronicz
po Stanisławie Szczepanowskim
62gi Biskup Krakowski
Ozdoba Kościoła Polskiego
Literatury pełność
i cierpiącey ludzkości ratunek

2) Płyta marmurowa czarna, prostokąt wys. 0·23 m. szer. 0·87 m., w środku zniszczona, z napisem:

ad Timocharum Alexandrinum
circa An. : 300 : Ant : Chr :
Cognitor Astrorum . . . alis O! Timocharis salve!
Aethereis (sic) *ante a . . s ausc sub . re domos .*

3) Płyta marmurowa, wys. 0·28 m., szer. 0.80 m. od obu końców bocznych otłuczona, środkiem pęknięta, z napisem:

Ad Hippar . hum Rhodium
circa A. 120 ant : Chr :
Tu quoque dimens . s Solis Lunaeque recursus
Hipparche! et quod . . t (sic) *Olympus habet.*

4) Płyta marmurowa czarna, prostokąt wys. 0·24, szer. 0·66 m. z napisem:

Ad Tychonem Brahe Danum
circa a . 1 . 80 p . Chr.
Quaesitis veterum et propriis norma Astra subegi
Quanti id? iudicium posteritatis erit

---

[1]) M maleńkie wpisane jest w O.
[2]) Na tę ozdobę sali i napisy uwagę moją zwrócił Dr Tadeusz Estreicher.

— Do str. 37 (przed placem Groble). Ulica nad Wisłą l. 6 i 7, róg placu Groble. Koszary pociągów wojsk. dyw. I. W głównym dziedzińcu na frontonie ryzalitu środkowego, traktu równoległego do Wisły, na I piętrze pomiędzy oknem środkowem a oknem prawem od patrzącego, wmurowana płyta z czarnego marmuru bez ramy, prostokąt wys. 0·83 m., szer. 0·817 m. z napisem wyrytym dość niezręcznie:

VASTAS HAS ÆDES
A° 1779 penitus conflagratas
ELIAS de Granow WODZICKI
Grlis Minor. Polon. Praefectus Crac.
primo possessionis 1783
. . aere proprio restaurari
et in hunc statum redigi curavit
MDCCLXXXVI
Curante Gasparo Polejowski

— Do str. 38. Ul. Loretańska l. 1. Klasztor OO. Kapucynów. Na dziedzińcu zakratowanym przed kościołem, w pobliżu epitafium Krzyszkierów stoi wolno słup kamienny cylindryczny, zakończony urną. W połowie wysokości słup przerwany jest blokiem sześciennym z czarnego marmuru, którego cztery ściany pionowe pokrywa drobny i gęsty napis wyryty, z powodu zwietrzenia marmuru niemal nieczytelny. Na ścianie zwróconej ku kościołowi doczytać się tylko można:

Pamiątce
Piotra Świderskiego
Pułkownika dawnego Pułku 3go (?) Legionu
Nadwiślańskiego
Który urodził się . . . Marca 1756 r. . .
(dalej 5 wierszy nieczytelnych)
(na końcu 6-go wiersza) . . . *w r. 1796 udał*

Strona zwrócona ku ścianie klasztoru i strona odwrócona od kościoła liczą po 14 wierszy nieczytelnych. Strona zwrócona ku kaplicy loretańskiej zawiera koniec napisu w trzech tylko wierszach, z których wyczytać dało się:

. . . .
. . . . *oddając cnotliwą duszę po*
bożnym westchnieniem litościwych czytelników.

— Do str. 39. Ul. Loretańska l. 1. Klasztor OO. Kapucynów. Posąg ś. Jana Nepomucena nie pochodzi z ulicy Karmelickiej, lecz wystawiony został odrazu na dzisiejszem swojem miejscu w czasie budowy kaplicy Loretańskiej, gdy woda podziemna zalewała roboty około fundamentów. Po wystawieniu figury zalew wody ustał (z zapisek OO. Kapucynów).

Figura zaś ś. Jana Nepomucena usunięta w r. 1883 z okolicy mostku na Rudawie w ulicy Karmelickiej, miała na czterech bokach postumentu wprawione cztery tablice z napisami:

I. Świętemu Janowi z Nepomuk dobrej sławy Patronowi Czechów i Polaków ta starożytna statua przed r. 1523 już w tem miejscu stojąca ze składek obywateli i obywatelek krakowskich w pamiętnym roku 1815 odnowiona.

II. Dla obecnych i potomnych niech służy ta wiadomość, że w r. 1801 nabożeństwo i parafia z kościoła ś. Szczepana w Krakowie do kościoła OO. Karmelitów na Piasku przeniesioną została.

III. Modlitwa: Cudowny Patronie święty daj sławę i powodzenie wzywającym Twej łaski.

IV. Przypomnienie dla potomnych. W czasie odnowienia tej statuy za panowania Aleksandra Imperatora Wszech Rosyi, Króla polskiego, Królestwo Polskie wskrzeszone i Kraków wolnym ogłoszony został Senat rządzący zaprzysiągł wierność konstytucyi Rzeczypospolitej krakowskiej d. 18 października roku 1815 w kościele Najświętszej Panny Maryi. Oddanie konstytucyi Sejmowi Rzeczypospolitej Krakowskiej d. 11 września 1815 r.

(*Czas* z r. 1890 Nr. 291, kronika).

Figura z postumentem rozebrana i uszkodzona przeniesioną została na dziedziniec t. zw. plebanii ś. Szczepana przy klasztorze OO. Karmelitów na Piasku. W r. 1896 sam posąg zabrano stąd i ustawiono w ogrodzie przed Nowym kościołem OO. Misyonarzów na Nowej wsi. Tablice zaś z napisami zaginęły bez śladu.

— Do str. 39. Ul. Krupnicza l. 21 (róg ulicy Dolnych młynów). Na ścianie od ulicy Dolnych młynów, przy samym narożniku, do niedawna znajdowała się tablica kamienna z napisem odnoszącym się do powodzi 1813 r. Od lat kilku zniknęła, podobno zakryta warstwą tynku.

— Do str. 41 (po ul. Basztowej). Ul. Warszawska l. 1. Cmentarz kościoła św. Floryana, w murze obwodowym północnym tablica marmurowa czarna prostokątna, wys. 0·61 m., szer. 0·66 m. z napisem rytym:

D. O. M.
MELCHIOR GWOZDZIKOWIC ZSPOCZYWA (sic)
W TYM GROBIE
Z ZOFIĄ MAŁZONKĄ SUPLIKUIĄC TOBIE
KTO PRZECHODZISZ CHCIEJ (sic) WESTCHNĄĆ

DO BOGA Z MIŁOŚCI
ABY ZMARŁYCH DOMIESCIŁ RAYSKICH
SZCZĘSLIWOSCI
ZMARŁ
ROKV TYSIĄC SZESCSET SZESCDZIESIĄT SIODMEGO
ŻYCIA SWEGO ROKU 54
DNIA 1 MAIA.

— Do str. 44 (po ulicy Krakowskiej). Kazimierz, ul. Bożego Ciała 26. Klasztór XX. Kanoników regularnych lateraneńskich Bożego Ciała. Na I piętrze w dużej sieni sklepionej przed refektarzem i mieszkaniem przeora:

1) Tablica marmurowa czarna wmurowana w ścianę między ołtarzykiem a przejściem do zakrystyi. Prostokąt wys. 0·57 m., szer. 0·74 m., bez ram, z obwódką złoconą i rytemi w górnych narożnikach godłami, wkreślonemi w koło — na lewo orzeł polski z h. Ciołek na piersiach, na prawo kielich z hostyą. Napis ryty:

MOLENDINUM HOC
REGNANTE SEREÑMO STANISLAO
AUGUSTO REGE POLONIÆ M: D. L. & c.
FUNGENTE PROTUNC OFFICIO
MAGNI PROCURATORIS ARCIS CRACOVIEN.
ILLRI ADALBERTO KLUSZEWSKI CASTELLANO BIECENSI
EQUITE ORDINIS S. STANISLAI
ET GERENTE PRÆPOSITURAM GNELEM (sic) CANONICORUM
REGU: LATERAN: PERILLRI RDÑO (sic) DNO CAN: DONAT: DOBRZAŃSKI
S. T. D. SEXTÆ PARTIS PROUENTUUM EX HOC MOLENDINO
PROVENIENTIUM UNA CUM CONUENTU GNRILI[1]) (sic) SUO
CASIMIRIÆ AD CRAC: SITO GAUDENTE
A FUNDAMENTIS ERECTUM AŌ: JUBILÆI[2]) 1776.

2) Tablica druga, tychże rozmiarów i ozdoby, umieszczona w ścianie naprzeciw pierwszej, między stopniami do korytarza klasztornego, a oknem frontowem. Napis:

MOLENDINUM HOC,
REGNANTE SEREÑMO STANISLAO
AUGUSTO REGE POLONIÆ (sic) M. DL & c.
FUNGENTE PROTUNC OFFICIO
MAGNI PROCURATORIS ARCIS CRACOVIEN.
ILLRI ADALBERTO KLUSZEWSKI CASTELLANO BIECENSI
EQUITÆ (sic) ORDINIS S. STANISLAI,
ET GERENTE PRÆ POSITURAM (sic) GÑLĒM CANONICORUM

[1]) N wpisane jest w G. [2]) Æ początkowo wyryto jako Œ i poprawiono.

REGŪ. LATERAN: PERILLRI RDMO DNO LAURENTIO FLORIDO CHMIELECKI, S. T L TERTIÆ (sic) PARTIS PROVENTUUM EX HOC MOLENDINO PROVENIENTIUM UNA CUM CONVENTU G NILSUO CASIMIRIÆ (sic) AD CRAC: SITO GAUDENTE A FUNDAMENTIS ERECTUM ANNO DOMINI, 1769.

Oba powyższe napisy zapewne znajdowały się niegdyś na młynach należących w części do Zgromadzenia XX. kanoników lateraneńskich; były to: młyn za ś. Mikołajem i młyn »piaseczny«; co do tego drugiego nie jest pewnem, czy był na przedmieściu Piasek, t. zw. później »młyn górny« — czy też na posiadłości podmiejskiej »Piaski«. Za tem drugiem przypuszczeniem przemawiałaby zapiska z r. 1514 w aktach radzieckich krak. str. 142: »vor sant Niclos Thore bey der Sand-mole«. Nie zachowała się jednak wiadomość, która z tych tablic do którego z młynów się odnosi, ani też kiedy ze swego miejsca usunięte i tutaj wmurowane zostały.